

М. Ю. Туровська

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор

Т. Р. Кияк

Деякі особливості перекладу юридичного дискурсу (на матеріалі документів Ради Європи)

Співіснування людини та суспільства стає можливим завдяки тому, що їхні інтереси закріплені в законах та інших нормативно-правових документах державної влади. Основною метою документів Ради Європи (надалі – РЄ) є встановлення та фіксація умов взаємовідносин сторін та визначення їх прав та обов'язків, уникаючи двозначності і непорозуміння [5: 5-11]. І. В. Арнольд зазначає, що специфічні умови в юридичній, дипломатичній сфері діяльності потребують точних формулювань для того, щоб виключити можливість невизначеного тлумачення тієї чи іншої угоди, документу тощо [1: 97].

Метою роботи є дослідження особливостей передачі англійської юридичної лексики українською мовою, а також аналіз існуючої практики юридичного перекладу на прикладі

англо-українського перекладу документів РЄ, які втілюють сучасні новітні аспекти теорії та практики міжнародного права під гаслом інтеграції, глобалізації, взаємодопомоги та співпраці [8]. Предметом дослідження є особливості перекладу англійської юридичної лексики українською мовою.

Вибір юридичного дискурсу в якості об'єкту лінгвістичного дослідження мотивовано низкою причин, головною з яких є особлива актуальність досліджуваної проблематики в умовах поглиблення міжнародного співробітництва й глобалізації, коли сучасне світове співтовариство міцно тримається за ідею "нового всесвітнього соціального порядку" ("the new global social order") та його прямим зв'язком з "ідеологічно мотивованим новим дискурсом" ("a new discourse which is ideologically motivated"), основною характеристикою якого є "гнучкість, що проявляє себе на різних рівнях" ("flexibility at various levels") [7: 7]. Саме "гнучкий дискурс" ("the discourse of flexibility") поєднує мовленнєву комунікацію з соціокультурною реальністю.

У сучасній лінгвістиці юридичний дискурс досліджується як джерело неологізмів, як простір, в якому реалізуються аргументативні стратегії [6: 10]. Вчені не мають одностайної думки щодо визначення терміна дискурс. Н. В. Єгоршина вважає, що дискурс є "проявом, відображенням, явищем культури" [2: 57].

За своїми структурними, лексико-семантичним та комунікативно-прагматичними параметрами документи РЄ поділяються на такі типи [3: 68]:

– Тексти документів зобов'язуючого (binding) типу: конвенцій ("conventions"), хартій ("charters") і угод ("agreements") РЄ;

– Тексти документів зобов'язуючого типу із назвами "резолуція" ("resolution") та "рекомендація" ("recommendation");

– Рішення і постанови ("rulings and decisions") Європейської Комісії та Європейського Суду з прав людини;

– Тексти документів РЄ із назвами "пропозиція підготувати резолюцію/рекомендацію" ("motion for a resolution/recommendation"), "дорученні та повідомлення комітетам" ("references and transmissions to the committees"), "відповідь Комітету Міністрів" ("reply of the Committee of Ministers") та інші робочі, "процедурні" документи РЄ;

– Документи із назвою "доповідь" ("report");

– Тексти декларацій з найрізноманітніших питань, які часто складають і підписують 15-20 депутатів ПАРЄ з метою привернути увагу до окремих проблем.

Притаманними для юридичного дискурсу виступають такі мовні явища як:

– Полісемія являє собою наявність різних лексичних значень у одного й того ж слова відповідно до різних контекстів [4: 194] (**Penalty** – 1. Дія за знач. покарати; 2. Засіб впливу на того, хто вчинив який-небудь злочин, має якусь провину і т. ін. Кримінальне покарання).

– Синонімія відображає в мові властивості об'єктивного світу, через що є лінгвістичною універсалією (*punishment, fine, sentence* – покарання, санкція);

– Гіперо-гіпонімія являє собою родо-видові відношення в лексико-семантичній системі (*covenant, convention, declaration – documents*);

– Кліше (*to take steps, to take measures* – вживати заходів);

– Реалії (*Council of Europe* – Рада Європи).

Таким чином, у юридичному дискурсу використовуються різні лексичні, морфологічні, синтаксичні та семантичні засоби для досягнення в мові чіткості та однозначності. Можна зробити висновок, що теоретичні міркування можуть бути корисними як у дослідженні лексичної системи юридичного тексту, так і в процесі самого перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. – М.: Просвещение, 1990 – 300 с.

2. Егоршина 2001: Егоршина Н. В. Смысловое восприятие и понимание иерративного дискурса. – М., 2001. –134 с.

3. Калюжная В. В. Стиль англоязычных документов международных организаций. – К.: Наукова думка. 1982. – 126 с.

4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. – 368 с.

5. Лукашук И. И. Структура и форма международных договоров. – Саратов, 1966. – 130 с.

6. Макаров М. Л. Основы теории дискурса. – М.: ИТДГК "Гнозис", 2003. – 280 с.

7. Fairclough N. Democracy and the public sphere in critical research on discourse (Paper given at conference on Discourse, Politics and Identity in Europe). April, Vienna, 1988. – 17 p.

8. <http://www.municipal.gov.ua/213>